

კონსტიტუციური პრინციპებთან ზოგიერთი შეუსაბამობა

მანანა მოსულიშვილი

სამართლის დოქტორი,
გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის
პროფესორი, სასწავლო დეპარტამენტის უფროსი

საკვანძო სიტყვები:

მართლმსაჯულება, სასამართლო, კონსტიტუცია

მართლმსაჯულება წარმოადგენს სახელმწიფო საქმიანობის ფორმას, რომელიც საერთო სასამართლოების მიერ მათ კომპეტენციას მიკუთვნებული საქმეების — სისხლის სამართლის დანაშაულობათა, სამოქალაქო დავებისა და სხვა სახის საქმეთა განხილვასა და გადანყვიტაში მდგომარეობს.

მართლმსაჯულება ხორციელდება კანონით დადგენილი პროცესუალური წესით.

საქართველოში მოქმედი კონსტიტუციის თანახმად, მართლმსაჯულება ხორციელდება საერთო სასამართლოების მიერ.¹

როგორც ცნობილია, პრინციპი წარმოადგენს ზოგადი ხასიათის დებულებას, რომელიც განსაზღვრავს ზოგიერთი სამართალდამცავი ორგანოს არსებით მხარეს, მის მოღვაწეობას და ორგანიზაციის საფუძვლებს. სამართლის პრინციპები, რომლებიც განსაზღვრავენ სამართალდამცავი ორგანოების საქმიანობას, ჩამოყალიბებულია საქართველოს კონსტიტუციასა და სხვა ნორმატიულ-სამართლებრივ აქტებში.²

განსხვავებენ პრინციპების სამ სახეს:

უპირველესი და მთავარია კონსტიტუციური პრინციპი, რომელიც განსაზღვრავს ყველა

სამართალდამცავი ორგანოს საქმიანობას; შემდეგია ცალკეული სამართალდამცავი ორგანოს მოღვაწეობის პრინციპი და ბოლოს - პროცესუალური პრინციპი, რომელიც ძირითადად ახასიათებს სისხლის, სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ პროცესს.

სამართალდამცავი ორგანოების საქმიანობისა და ორგანიზაციის პრინციპებს განეკუთვნება შემდეგი პრინციპები:

- კანონიერება;
- სასამართლოს დამოუკიდებლობა;
- მართლმსაჯულების განხორციელება მხოლოდ სასამართლოების მიერ;
- მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა;
- მოსამართლეთა თანასწორუფლებიანობა;
- კანონისა და სასამართლოს წინაშე თანასწორუფლებიანობა;
- საქმეთა ღიად განხილვა;
- სამართალწარმოების ენა;
- მხარეთა შეჯიბრებითობა და თანასწორუფლებიანობა;
- უდანაშაულობის პრეზუმფცია;
- პოლიტიკური ნეიტრალიტეტი და ა.შ.

ჩამოთვლილთაგან თქვენი ყურადღების გამახვილება მსურს პრინციპზე, რომ მართლმსაჯულებას ახორციელებენ მხოლოდ საერთო სასამართლოები, რომლის მიხედვითაც, სასამართლოს გარდა, არც ერთ სხვა ორგანოს არა აქვს უფლება განახორციელოს მართლმსაჯულება, ანუ განიხილოს და გადანყვიტოს სისხ-

1 საქართველოს კონსტიტუცია. 1995 წლის 24 აგვისტო (უახლესი რედაქციით).

2 ავტორთა კოლექტივი, სამეცნიერო რედაქტორი დღონტი გ. 2008. კრიმინოლოგია და სამართლებრივი სისტემა საქართველოში. თბილისი, თავი 22, გვ. 409-410.

ლისა და სამოქალაქო და ზოგიერთ შემთხვევაში, ადმინისტრაციული სამართლის საქმეები.

როგორც ცნობილია, მართლმსაჯულება არის სასამართლო ხელისუფლების განხორციელების ერთ-ერთი ფორმა და მას სამოქალაქო, ადმინისტრაციულ და სისხლის სამართალწარმოებათა მეშვეობით ახორციელებენ მხოლოდ საერთო სასამართლოები.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 44-ე მუხლი – საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომა; 72-ე მუხლი – სასჯელისაგან გათავისუფლება; 73-ე მუხლი – სასჯელის მოუხდელი ნაწილის შეცვლა უფრო მსუბუქი სახის სასჯელით; 98-ე მუხლი – სასჯელის მოხდისაგან პირობით ვადამდე გათავისუფლება ეწინააღმდეგება მართლმსაჯულების განხორციელების კონსტიტუციურ პრინციპს.

სისხლის სამართლის კოდექსის მოცემულ მუხლებში ცვლილებები შეტანილი იქნა 2005 წლის 28 დეკემბერს №2619; 2008 წლის 26 დეკემბერს № 893; 2010 წლის 24 სექტემბერს №3619; 2011 წლის 27 დეკემბერს № 5626; 2012 წლის 19 ივნისს № 6504; 2013 წლის 13 დეკემბერს № 1796 და ა.შ. ბრძანებებებით, როგორც ჩანს, ეს ის პერიოდია, როცა სასჯელსრულების დანესებულებები ვერ დაიკვეხნიდნენ ადამიანის უფლებათა დაცვის საკითხებში.

ზემოხსენებულ მუხლებში სასჯელსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს არა მხოლოდ დაკისრებული აქვს მოსამართლის უფლებამოსილება, არამედ ამ მუხლებით კონსტიტუციის 83-ე მუხლის მე-2 პუნქტის გარდა, რომელიც აღნიშნავს, რომ მართლმსაჯულებას ახორციელებენ საერთო სასამართლოები, ირღვევა კიდევ ერთი, მეტად მნიშვნელოვანი კონსტიტუციური პრინციპი, რომელიც მოცემულია საქართველოს მოქმედი კონსტიტუციის 84-ე მუხლის მეხუთე პუნქტში, რომ „სასამართლოს გადაწყვეტილების გაუქმება, შეცვლა ან შეჩერება შეუძლია მხოლოდ სასამართლოს კანონით განსაზღვრული წესით“.

ეს მოთხოვნა დარღვეულია. თავად განსაჯეთ: სისხლის სამართლის კოდექსის 73-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, საქართველოს სასჯელსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს ადგილობრივ საბჭოს შეუძლია ნაკლებად ძვირად დაწესებისათვის თავისუფლების

აღკვეთით მსჯავრდებულს სასჯელის მოხდის დროს მისი ყოფაქცევის გათვალისწინებით შეუცვალოს სასჯელის მოუხდელი ნაწილი უფრო მსუბუქი სახის სასჯელით. ამასთან, იგი შეიძლება მთლიანად ან ნაწილობრივ გათავისუფლდეს დამატებითი სასჯელის მოხდისაგან (გარდა ქონების ჩამორთმევისა).

ამავე მუხლის მესამე ნაწილის თანახმად, საქართველოს სასჯელსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს ადგილობრივ საბჭოს შეუძლია თავისუფლების აღკვეთით მსჯავრდებულს სასჯელის მოხდის დროს მისივე თანხმობით შეუცვალოს სასჯელის მოუხდელი ნაწილი საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომით. ამ შემთხვევაში არ გამოიყენება ამ კოდექსის 44-ე მუხლის (გარდა პირველი და მეორე ნაწილებისა) მოთხოვნები. ამასთანავე მსჯავრდებული შეიძლება მთლიანად ან ნაწილობრივ გათავისუფლდეს დამატებითი სასჯელის მოხდისაგან (გარდა ქონების ჩამორთმევისა).

შეიძლება ამავე მუხლის სხვა ნაწილებით და სხვა მუხლებით გათვალისწინებული მაგალითების მოყვანაც, როცა სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შეცვლა, გაუქმება და ა.შ. შეიძლება მოხდეს არა სასამართლოს მიერ კანონით დადგენილი წესით, არამედ სამთავრობო უწყების ადგილობრივი საბჭოს მიერ, რითაც ირღვევა კონსტიტუციის 84-ე მუხლის მეხუთე პუნქტში გადმოცემული კონსტიტუციური პრინციპი.

შეიძლება ჩემს ოპონენტებს გაუჩნდეთ კითხვა, კი მაგრამ, თუკი ამ ორგანოს კანონით აქვს დაკისრებული აღნიშნული უფლებამოსილება, მაშინ რას ვერჩით, ისინი ხომ არ არღვევენ კანონიერების პრინციპს. მათ შეიძლება დავეთანხმოთ კიდევ, მაგრამ თვითონ კანონები ერთმანეთთან შეუსაბამობაში და მეც სწორედ ამაზე ვამახვილებ თქვენს ყურადღებას.

ყველასათვის ცნობილია, რომ შიდასახელმწიფოებრივი კანონები სამი სახისაა:

- კონსტიტუციური კანონები;
- ორგანული კანონები და
- მიმდინარე ანუ ჩვეულებრივი კანონები.

კონსტიტუციურს მიეკუთვნება თვითონ კონსტიტუცია, რომელსაც ნებისმიერ ქვეყანაში აქვს უმაღლესი იურიდიული ძალა.

კონსტიტუციურია ყველა ის კანონი,

რომელსაც ცვლილებები ან დამატებები შეაქვს კონსტიტუციაში.

ორგანულია ყველა ის კანონი, რომელზედაც თვითონ კონსტიტუცია მიუთითებს, ხოლო დანარჩენი კანონებია ჩვეულებრივი, ანუ მიმდინარე კანონები, რომლებსაც კოდექსები (გარდა საარჩევნო კოდექსისა) მიეკუთვნება.

ყველა კოდექსი უნდა შეესაბამებოდეს კონსტიტუციას და მასთან კოლიზიაში არ უნდა მოდიოდეს.

იმისათვის, რომ ეს ხარვეზები აღმოიფხვრას, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია:

- ან ეს ფუნქციები დარჩეს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს მასალების შესწავლისა და მომზადების

სათვის, მაგრამ საბოლოო ჯამში, მიმართონ რეკომენდაციით სასამართლო ორგანოებს დასამტკიცებლად:

- ან ჩვეულებრივ, ანუ მიმდინარე კანონებში შეტანილი იქნას ცვლილებები და შესაბამისობაში იქნას მოყვანილი კონსტიტუციასთან;
- ან საკონსტიტუციო სასამართლომ მიიღოს გადაწყვეტილება კონსტიტუციის ამ აღიარებული პრინციპების კონსტიტუციიდან ამოღების თაობაზე;

ვფიქრობთ, სახეზეა მართლმსაჯულების განხორციელებაში არსებული სერიოზული პრობლემა, რომელიც აუცილებლად მოითხოვს გადაჭრას.

SOME INCONSISTENCIES WITH CONSTITUTIONAL PRINCIPLES

Manana MosuliSvili

*Doctor of Law, Professor of Grigol Robakidze University,
Head of the Educational Department*

REZUME

Key words:

JUSTICE, COURT, CONSTITUTION

Justice is the form of state operation which implies that the General Courts, within their competence, shall discuss and solve the cases - criminal offenses, civil disputes and other cases.

According to the operative Constitution of Georgia justice is administered by General Courts.

According to several Articles of the Criminal Code of Georgia, these authorities are imposed to the Ministry of Corrections and Probation of Georgia, what

violates not only the abovementioned principle of judiciary, but also paragraph 5 of the Article 84 of the Constitution which states that the court decision can be cancelled, changed or suspended only by the court in line with the regulation determined by the law.

The author offers several suggestions to eliminate this problem.

Notes:

1. Constitution of Georgia. August 24, 1995. (Newest edition). (GEO)
2. Criminal Code of Georgia. 1999. (Newest edition). (GEO)
3. Composite authors, Red. Glonti G., 2008. Criminology and Criminal Justice System. Chapter 22, Juridical Power of Georgia, pp. 409-410. (GEO)

Bibliography:

1. Mosulishvili M. 2002. Legal Responsibility. Tbilisi. (GEO)